

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

МЕЩЕРЯКОВ МИХАЙЛО ВІКТОРОВИЧ

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
СПОРТУ В УКРАЇНІ**

Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства зберігається актуальність всебічної підтримки сфери фізичної культури і спорту з боку держави. Такий стан речей унормований чинним законодавством. У статті 3 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» відзначається, що держава регулює відносини у сфері фізичної культури і спорту шляхом формування державної політики у цій сфері, створення відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості. Реалізація вказаної норми законодавства потребує цілеспрямованої злагодженої роботи державних інституцій, територіальних громад, виробничих структур, приватних організацій, громадських об'єднань та фахівців сфери. Насамперед це стосується категорії фахівців, які мають статус державних службовців або працюють в організаціях, які фінансуються з державного або місцевих бюджетів. Тільки за умови оптимального поєднання дій всіх зацікавлених суб'єктів управління стане реальним забезпечення людям оптимальною руховою активністю протягом усього життя, досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, впровадження традицій здорового способу життя, сприяння її соціальному, біологічному та психічному благополуччю. Ситуація в сфері фізичної культури та спорту залишається складною. Найгострішою проблемою є низький рівень залучення населення (13%) до занять фізкультурно-оздоровчої спрямованості. За цим показником Україна суттєво поступається: Фінляндії, Швеції, Великобританії, Чехії, Німеччині та деяким іншим країнам. Світовий досвід засвідчує, що оптимальна рухова активність упродовж усього життя кожної людини — найефективніший засіб профілактики захворювань та зміцнення здоров'я. За очікуваною тривалістю життя населення України посідає одне з останніх місць в Європі.

Проблемним є подальше забезпечення гідного представництва держави у світовому спортивному русі. Особливе занепокоєння викликає результативність підготовки резерву для національних збірних команд України, особливо, з олімпійських видів спорту.

Все це має бути одним з першочергових національних пріоритетів розвитку суспільства. Проте вирішення цих завдань неможливе без удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази, наукового, матеріально-технічного та медичного забезпечення, оптимізації системи управління сферою фізичної культури і спорту, а також без достатнього рівня фінансування сфери з боку державного та місцевих бюджетів.

Аналіз досліджень та публікацій. При написанні магістерської роботи використовувалися джерела різноманітного характеру – монографії, посібники, матеріали, опубліковані у змі, а також інтернет-ресурси. Основні теоретичні положення були використанні із законодавчих актів, що регламентують розвиток фізичної культури та спорту в Україні, з відповідної документації обласної державної адміністрації, а також із посібників з державного управління.

Науково-теоретичні, методологічні, структурно-функціональні, організаційно-змістові, нормативно-правові основи функціонування та концептуальні засади вдосконалення системи державного управління в Україні розкриті в наукових працях провідних учених В. Авер'янова, В. Бакуменка, О. Лазора, В. Малиновського,

Н. Нижник, О. Оболенського, В. Цветкова та ін. Удосконаленню і розвитку національної системи фізичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді присвятили свої праці такі вчені, як В. Арєф'єв, М. Зубалій, Т. Круцевич, Р. Раєвський, С. Сінгаєвський, Б. Шиян та ін.

Актуальність зазначених вище проблем, їх недостатнє вивчення і визначили вибір теми магістерської роботи, зумовили її мету та завдання.

Мета та завдання дослідження. Метою даної магістерської роботи є розкриття поняття та функцій державного управління фізичною культурою та спортом, визначення стану та напрямів удосконалення державного управління в сфері фізичної культури і спорту в сучасній Україні, враховуючи орієнтації на європейський вектор розвитку.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- дослідити фізкультурно-спортивну діяльність як один із напрямків гуманітарної політики держави;
- висвітити зарубіжний досвід організації фізичної культури та спорту за кордоном;
- охарактеризувати систему розвитку галузі фізичної культури та спорту в Україні;
- з'ясувати роль державного регулювання та забезпечення розвитку фізичної культури та спорту в Україні;
- вказати основні напрямки розвитку дитячого та юнацького спорту.

Об'єктом дослідження є державне управління фізичною культурою та спортом.

Предмет дослідження – механізми державного регулювання розвитку фізичної культури та спорту в Україні.

Методи дослідження. Відповідно до мети та завдань дослідження, в роботі використана сукупність методів наукового пізнання. Головним у цій системі виступає загальнонауковий діалектичний метод, що дає можливість дослідити проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз правових розпоряджень у сфері, яка є предметом дослідження. За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат, визначені загальні засади державної політики України щодо управління фізичною культурою та спортом. Системно-структурний та порівняльно-правовий методи дозволили дослідити питання адміністративно-юрисдикційної діяльності, інформаційно-аналітичного забезпечення та планування, а також проблеми взаємодії органів державної влади України та місцевого самоврядування, до компетенції яких входять питання здійснення управління фізичною культурою та спортом. Історико-правовий метод застосовувався для вивчення становлення та подальшого розвитку фізичної культури та спорту в цілому та законодавства, зокрема, при врахуванні відповідного позитивного досвіду країн Європи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що автор здійснив спробу комплексно та всебічно здійснити дослідження питання механізмів державного регулювання фізичною культурою та спортом в Україні.

Практичне значення. Розроблені в дослідженні теоретичні положення доведені до рівня конкретних пропозицій можуть бути реалізовані у вітчизняній практиці сфери державного регулювання фізичною культурою та спортом в Україні.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 152 сторінок. Список використаних джерел налічує 93 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У першому розділі «*Основи державного управління фізичної культури і спорту*» охарактеризовано проблематику та джерельну базу дослідження державного управління фізичною культурою і спортом в Україні.

Підрозділ 1.1. «*Історія розвитку фізичного виховання в Україні*» присвячений аналізу стану наукової розробки проблеми у історичному контексті.

Встановлено, що дослідження теоретичних основ, удосконаленню і розвитку національної системи фізичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді знайшли поглиблене наукове обґрунтування у працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, зокрема такі вчені, як В. Арєф'єв, М. Зубалій, Т. Круцевич, Р. Раєвський, С. Сінгаєвський, Б. Шиян та ін.

Зроблено висновок, що фізичне виховання в Україні, що має тисячолітню історію, розвивалося нерівномірно й залежало від багатьох політичних, економічних і географічних умов. Творче використання цієї народної скарбниці в сучасних умовах має велике виховне, освітнє та оздоровче значення.

У підрозділі 1.2. *Нормативно-правові засади функціонування галузі «Фізкультура і спорт»* проаналізовано існуючу законодавчу базу даного питання.

Розкрито на підставі системного аналізу нормативно-правових основ функціонування галузі фізичної культури і спорту, головні нормативно-правові аспекти у досліджуваній сфері. Зазначено те, що в Україні відбувається становлення нової комплексної галузі права – спортивного права, предметом регулювання якого є комплекс суспільних відносин, які виникають у сфері фізичної культури і спорту – трудових, соціального захисту, державно-управлінських, фінансових, ресурсного забезпечення, підприємницьких, кримінально-правових, у сфері спортивної травматології, протидії використанню допінгу, міжнародних, а також процесуальних в частині урегулювання спортивних спорів. Наукові пошуки ведуться в напрямках удосконалення чинного законодавства в частині регулювання трудових відносин у спорті вищих досягнень, соціального захисту спортсменів вищої категорії, спортсменів-професіоналів, удосконаленню норм галузей права, що регулюють питання застосування допінгу.

З'ясовано, що до проблем правового забезпечення розвитку спорту слід віднести відсутність правового механізму функціонування клубної системи в спорті; відсутність правових основ дієвого стимулювання населення до занять спортом, створення розгалуженої індустрії спорту в країні.

У підрозділі 1.3. «*Зарубіжний досвід розвитку фізичної культури і спорту*» вивчено та проаналізовано адаптацію позитивного зарубіжного досвіду даної сфери.

Вказано, що з досвіду провідних європейських країн з питань організації державного управління та аналізу основних законодавчих актів в сфері фізичної культури і спорту, можна констатувати, що в усіх провідних країнах світу значна увага приділяється розвитку та врегулюванню повсякденних питань діяльності фізичної культури і спорту. В усіх розглянутих нами країнах управління галуззю знаходиться в

прерогативі держави і здійснюється відповідними центральними державними виконавчими органами влади, а відмінність полягає лише в ступені децентралізації і фокусуванні певних повноважень із управління галуззю на рівні суб'єктів федерації або інших територіально-адміністративних одиниць. Законодавчі акти переважно спрямовані на врегулювання діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту, їх відносин із державою, визначення механізмів фінансового та інших видів забезпечення, соціальних та інших гарантій.

Зроблено висновок, що у цьому контексті актуальним залишається питання розробки дієвої організаційної структури державного управління галуззю, національного спортивного законодавства, яке враховувало б національні особливості, менталітет та духовну спадщину українського народу, стан та перспективи розвитку галузі фізичної культури і спорту з урахуванням соціально-економічних можливостей держави.

У другому розділі «Державна політика у галузі фізичної культури та спорту в Україні» визначені основні шляхи функціонування державної політики у галузі фізичної культури та спорту в Україні. Зроблено аналіз дитячого та юнацького спорту, як приклад на якому показано процес реформування галузі.

У підрозділі 2.1. «Реалізація державної політики розвитку фізичної культури та спорту в Україні».

Визначено, що з моменту набуття Україною статусу незалежної, суверенної держави було прийнято і різною мірою реалізовано низку державних програм, заходів щодо розвитку і поліпшення стану фізичної культури і спорту країни. Як свідчить порівняльний аналіз державних програм, спостерігається неухильна тенденція до погіршення стану галузі, а реалізація державної політики і здійсненні заходи характеризуються низькою ефективністю і результативністю. Державна політика, пріоритетні напрями щодо розвитку галузі полюсно змінювались в залежності від соціально-економічних умов, що склалися.

Зроблено висновок, що більшість проголошених заходів так і залишилась лише виписаними на папері внаслідок низької виконавчої дисципліни, недостатності фінансових ресурсів, відсутності взаємної узгодженості в діях між державними і громадськими органами управління сферою фізичної культури і спорту в горизонтальній і вертикальній площинах взаємовідносин.

У підрозділі 2.2. «Дитячий та юнацький спорт – як пріоритетний напрямок розвитку спорту в Україні».

Показано, що на сучасному етапі розвитку України важливим завданням є дитячий спорт який дуже тісно пов'язаний з фізичним вихованням. Це короткочасне навчання дітей основним елементам певних видів спорту для ознайомлення їх з цінностями спорту та виявлення схильності до подальших занять. Розвиток дитячого спорту забезпечує органічний зв'язок між фізичним вихованням, масовим спортом та спортом вищих досягнень.

З'ясовано, що основними формами навчально-тренувальних занять, а саме фізичного виховання в ДЮСШ є: тренування за індивідуальними планами, участі в змаганнях, навчально-тренувальний процес в спортивно-оздоровчому таборі, Участь в навчально-тренувальному зборі. На сучасному етапі розвитку дитячо-юнацького спорту існують і недоліки.

Аналіз діяльності спортивних відділень ДЮСШ з видів спорту показав, що

спостерігається тенденція зниження кількості учнів, а також спортивних відділень за останні роки з багатьох видів спорту.

У підрозділі 2.3. «Сучасний стан дитячо-юнацького спорту в м. Миколаїв, на прикладі КДЮСШ «Комунарівець» показано, що комплексна дитячо-юнацька спортивна школа «Комунарівець» знаходиться в підпорядкуванні Миколаївської міської ради, а саме – управлінню у справах фізичної культури і спорту Миколаївської міської ради. Навчально-тренувальний процес у школі здійснюють 24 тренери-викладачі які працюють за основним місцем роботи, та 5 тренерів що працюють за сумісництвом. Більш ніж 85% мають повну вищу освіту (спеціаліста чи магістра зі спорту), що є позитивним фактором. Зроблено акцент на тому що дитячо-юнацькі школи Миколаївської області враховуючи проблеми які існують у сьогоденних реаліях такі як відсутність власної матеріально-технічної бази, низький рівень оплати праці тренерів-викладачів та недостатність фінансування галузі «Фізична культура та спорт», дитячо-юнацькі спортивні школи показують невисокий рівень охоплення дітей спортивними заходами.

Зроблено висновок, що незважаючи на певні проблеми в фінансуванні, та інші незручності, дуже схвально можна відгукнутися про роботу тренерів-викладачів, які завдяки високому професіоналізму, любові до своєї праці - вкладають неймовірних зусиль задля того щоб їх діти досягали успіхів в обраних видах спорту. За даними наведеними в роботі з 2011 року спостерігається тенденція підвищення спортивних результатів дітей аж до 2015-2016 року, що виражаються за допомогою спортивних розрядів та спортивних звань.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення галузі фізичної культури і спорту в Україні» вказані основні шляхи оптимізації та покращення роботи у сфері фізичної культури і спорту в Україні.

У підрозділі 3.1. «Економіко-правові аспекти стимулювання реформування фізичної культури і спорту» з'ясовано, що згідно Закону України “Про фізичну культуру та спорт”, держава стимулює розвиток фізичної культури та спорту шляхом розширення матеріально-технічної бази, надання пільг щодо оподаткування та кредитування, а також морального та матеріального заохочення спортсменів, фахівців цієї галузі, інших суб’єктів фізкультурно-спортивної діяльності.

Визначено, що основними чинниками, які значною мірою впливають на процеси розвитку галузі, є: зміна ролі держави у забезпеченні життєдіяльності фізкультурно-спортивних організацій; активне проникнення в сферу фізичної культури та спорту не завжди позитивних наслідків ринкових відносин; виникнення раніше непритаманного сфері приватного сектора; формування ринку фізкультурно-спортивних послуг. Саме перехід до ринкових відносин, зміни відносин власності, послаблення ролі командно-адміністративних методів управління економікою і державою обумовлює актуальність проблеми пошуку нових форм, методів та засобів стимулювання розвитку фізичної культури і спорту та окремих її підсистем.

Найпріоритетнішою з точки зору державного регулювання та стимулювання є підсистема галузі “Фізичне виховання та спорт в освітній сфері”, адже основна робота з підростаючим поколінням проводиться саме в межах наступності тріади: дошкільні установи – загальноосвітні навчальні заклади – вищі навчальні заклади 1-4 рівнів акредитації.

У підрозділі 3.2. «Розвиток навчально-тренувального процесу» пропонується за для

вищих спортивних досягнень побудова ефективної системи багаторічної підготовки перспективної молоді в обраному виді спорту з подальшим включенням до резерву і відбором до національних збірних команд України. Перспективними напрямками удосконалення системи багаторічної підготовки спортсменів найвищого класу слід вважати:

- створення матеріально-технічної бази та збільшення масової участі дітей та молоді в системі “Спорт для всіх”;
- впровадження в систему шкільної фізичної культури спортивного напряму фізичного виховання дітей та молоді (спортивні класи);
- створення ефективної системи відбору до занять відповідними видами спорту, системи мотивування та стимулювання, пільг та преференцій для подальшого кар’єрного зростання;
- формування ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення процесів розвитку спорту вищих досягнень;
- створення багатопрофільних та цільових центрів, мобільних груп науково-технічного забезпечення підготовки спортсменів вищої кваліфікації.

Зазначається, що розвиткові навчально тренувального процесу має сприяти держава, вона створює мережу лікарсько-фізкультурних закладів, хоча як ми зазначали, в деяких обласних центрах України відсутні фізкультурно-спортивні диспансери обласного значення, відчувається нестача кадрів у спеціалістах спортивної медицини, подекуди відсутнє належне медичне обслуговування в містах районного значення, селищах та селах України. У цьому контексті необхідно посилити контроль за виконанням норм Закону України “Про фізичну культуру і спорт” на рівні територіально-адміністративних одиниць та конкретизувати зміст ч. 2 ст. 51 Закону України “Про фізичну культуру і спорт”, ч. 3 ст. 53 проекту Закону України “Про фізичну культуру і спорт”:

У підрозділі 3.3. «Механізми удосконалення системи розвитку фізичної культури та спорту в Україні» визначено, що усі прийняті за роки незалежності Української держави програми розвитку фізичної культури і спорту не були виконані та реалізовані в повній мірі, кризові явища в галузі прогресували, заходи щодо удосконалення системи державного управління сферою фізичної культури та спорту не приносили бажаних результатів. Взятий курс на децентралізацію та впроваджена практика делегування частини владних повноважень з розвитку фізичної культури і спорту громадським органам управління не тільки не виправила ситуації, а й певною мірою породила низку нових проблем, які полягали в боротьбі між відповідним суб’єктами за отримання фінансових ресурсів з державного бюджету, корупції, фальсифікації результатів власної діяльності. Відомо, що провідними функціями органів державного управління в галузі фізичної культури і спорту за будь-якої соціально-економічної системи залишаються: визначення пріоритетів розвитку галузі, стратегічне планування та прогнозування, формування політики ресурсного, кадрового, інформаційного, медичного забезпечення діяльності галузі, формування необхідної законодавчої бази,

Зазначено, що провідним в цьому контексті є створення самостійного центрального органу державної виконавчої влади, який стане системоутворюючою ланкою системи державного управління в сфері фізичної культури та спорту – Державного комітету фізичної культури та спорту України, який за своєю функціональною природою буде здійснювати діяльність в таких трьох напрямках: “Фізичне виховання в освітній сфері”,

“Спорт для всіх та фізкультурно-оздоровча робота серед інвалідів”, “Спорт вищих досягнень, олімпійський, паролімпійський та дефлімпійський спорт”. Відповідно, така система передбачає більш глибоку централізацію державної влади, оптимізацію управлінських взаємозв'язків між структурно-функціональними підрозділами, чітку ієрархічність за територіальним та функціональним принципами. Посилення централізації управління галуззю дозволить оптимізувати та підвищити рівень ефективності системи державного управління, насамперед за рахунок відновлення горизонтальних управлінських взаємозв'язків між окремими управлінськими ланками окремих підсистем галузі, координації роботи на рівні операційного ядра: загальноосвітні навчальні заклади – позашкільні спортивні навчальні заклади.

Зроблено висновки, що першим перспективним напрямом є забезпечення наступності та єдності управлінських впливів на операційне ядро, а можливість посилення та здійснення перманентного контролю дозволить підвищити рівень відповідальності за результати управлінської діяльності. Другим перспективним напрямом удосконалення системи державного управління фізичної культури і спорту є впровадження в процес стратегічного планування процесуальної моделі розвитку галузі, яка передбачає концептуальну розробку цілей та завдань розвитку фізичної культури та спорту на основі глибокого вивчення стану справ та пропозицій операційного ядра. Третім перспективним напрямом є впровадження в практику діяльності органів державної виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту системи перманентного моніторингу за якістю функціонування та розвитку галузі.

Четвертим перспективним напрямом удосконалення державного управління розвитком галузі є практична реалізація професійної моделі державного службовця в галузі та технологічної моделі його професіоналізації. Підготовка магістрів зі спеціальності “Державне управління в сфері фізичної культури і спорту” забезпечить якісну підготовку висококваліфікованих управлінців, керівників в галузі фізичної культури і спорту

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено нове вирішення актуального наукового завдання з обґрунтування теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо механізмів державного регулювання фізичної культури та спорту в Україні. Результати дослідження дають підстави сформулювати висновки і рекомендації, що мають теоретичне та практичне значення.

У результаті дослідження зроблено наступні висновки:

У роботі обґрунтовано теоретико-методологічні основи державного управління фізичною культурою і спортом, розроблено концептуальні засади розвитку галузі шляхом удосконалення правового, організаційного, економічного механізмів державного управління нею, що в сукупності дасть змогу розв'язати важливу наукову проблему щодо оптимізації та підвищення ефективності державного управління фізичною культурою й спортом в Україні.

На підставі здійсненої роботи сформульовано такі основні висновки і рекомендації:

1. Установлено, що зміст організаційних, функціональних та правових основ державного управління фізичною культурою і спортом зумовлений особливостями суспільно-політичних відносин, рівнем розвитку та організації державного управлінського апарату, правової визначеності функціональних завдань та регламентованості відносин із суспільством. Нормативно-правові та організаційні основи державного управління фізичною культурою і спортом складаються з трьох етапів, які характеризуються особливостями організації, функцій, правового підґрунтя державного управління сферою фізичної культури і спорту, що зумовлює рівні розвитку галузі на кожному з них. Системний аналіз нормативно-правових основ функціонування галузі фізичної культури і спорту дає підстави стверджувати, що в Україні відбувається становлення нової комплексної галузі права – спортивного права.

2. Визначено, що механізм державного управління розвитком фізичної культури і спорту – це сукупність принципів, функцій і методів, засобів, важелів впливу, який має забезпечити найбільш раціональний спосіб організації управління справами фізичної культури та спорту з метою ефективної реалізації цілей управління галуззю.

3. Дослідження результативності та ефективності механізму державного регулювання інформаційно-ресурсним, фінансовим, медичним забезпеченням, господарською діяльністю галузі дало можливість установити, що:

– в Україні спостерігається збільшення кількості спортивних споруд різного призначення, що свідчить про поступальний розвиток галузі в складних соціально-економічних умовах. Нагальною є потреба в реконструкції багатьох спортивних споруд відповідно до вимог державних будівельних норм. Інформаційне забезпечення функціонування галузі вимагає посилення уваги з боку держави, а саме щодо нівелювання негативного впливу алкогольної реклами на свідомість громадян під час трансляції спортивних програм, шляхом прийняття відповідних законодавчих актів.

Також необхідно активізувати просвітницьку роботу з молоддю шляхом широкого висвітлення в засобах масової інформації питань, пов'язаних із здоров'ям та здоровим способом життя, агітаційно-пропагандистську роботу із широким використанням соціальної реклами, телебачення, радіо;

– розширення дохідної частини у фінансуванні програм фізичної культури і

спорту видається можливим шляхом введення в дію механізму відрахування частини акцизного збору від реалізації алкогольної та тютюнової продукції та цілеспрямованого фінансування державних програм капітального бюджетування галузі за рахунок частки у сплачуваному підприємствами податку на прибуток. Цей механізм частково компенсує негативні наслідки для здоров'я нації від діяльності вищезазначених підприємств. Доцільним є спрямування частки прибутку, отриманого від ігорної та лотерейної діяльності, на потреби розвитку галузі;

- удосконалення механізму медичного забезпечення кожної із підсистем галузі можливе шляхом прийняття Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне медичне страхування”, внесення відповідних змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт”, галузевих нормативно-правових актів;

- стан кадрового забезпечення галузі вимагає вжиття заходів нормативно-правового та соціально-економічного характеру, спрямованих на досягнення структурної збалансованості та оптимізації як у галузі загалом, так і в окремих її підсистемах, а процеси євроатлантичної інтеграції України вимагають приведення у відповідність з міжнародними стандартами якості вищої фізкультурної освіти, нормативно-правового, організаційного забезпечення підготовки фахівців фізичної культури та спорту з дотриманням вихідних положень Болонської декларації.

4. Установлено, що в усіх провідних країнах світу управління галуззю є прерогативою держави і здійснюється відповідними центральними державними виконавчими органами влади, а відмінність полягає лише в ступені децентралізації і фокусуванні певних повноважень із управління галуззю на рівні суб’єктів федерації або інших територіально-адміністративних одиниць. Законодавчі акти переважно спрямовані на врегулювання діяльності установ, організацій, підприємств фізичної культури і спорту, їх відносин із державою, визначення механізмів фінансового та інших видів забезпечення, соціальних та інших гарантій у галузі, боротьби із насильством у спорті, протидії вживанню заборонених речовин, питань гендерної рівності тощо.

5. Обґрунтовано, що ефективність державного управління розвитком фізичної культури і спорту значною мірою залежить від збалансованості, оптимальності, належної функціональності, гнучкості, економності, стійкості, оперативності організаційних структур управління. Розроблено модель загальної організаційної структури державного управління фізичною культурою і спортом, яка передбачає насамперед створення самостійного центрального органу державної виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту із спеціальним статусом – Державного комітету фізичної культури та спорту України.

Визначено, що державне управління розвитком галузі не може бути ефективним без контролю за якістю, по-перше, повсякденного функціонування галузі, по-друге, реалізації програм розвитку галузі.

У процесі роботи визначено перспективні напрями вдосконалення системи державного управління розвитком галузі фізичної культури і спорту: створення самостійного центрального органу державної виконавчої влади зі спеціальним статусом; нормативно-правова конкретизація та регламентація основних функцій та завдань діяльності центрального органу державної виконавчої влади у сфері фізичної культури та спорту; впровадження в процес стратегічного планування запропонованої в роботі процесуальної моделі розвитку галузі; впровадження системи прогнозування розвитку

галузі за окремими напрямками роботи, підсистемами, розвитку окремих видів спорту, спортивно-масової роботи за відповідними рівнями територіально-адміністративного охоплення та конкретизації; забезпечення належного рівня фінансування діяльності галузі, яке можливе за рахунок удосконалення механізмів фінансування та використання наявної ресурсної бази; впорядкування діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту шляхом реорганізації існуючих фізкультурно-спортивних товариств; підвищення престижності праці в галузі фізичної культури та спорту, стимулювання припливу талановитої молоді до її кадрового корпусу, підготовка магістрів зі спеціальності “Державне управління в сфері фізичної культури та спорту”.

Основні наукові результати роботи дають підстави запропонувати внесення відповідних змін до нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері фізичної культури і спорту, за окремими підсистемами галузі в частині вдосконалення механізмів кадрового, фінансового, ресурсного, інформаційного, медичного забезпечення, а саме: Закону України “Про фізичну культуру і спорт”, проектів законів України “Про фізичну культуру і спорт”, “Про загальнообов’язкове державне медичне соціальне страхування”, Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України, а також зумовлюють необхідність розробки та прийняття Закону України “Про професійний спорт”.

Подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення окремих механізмів державного управління розвитком галузі фізичної культури і спорту, його функціонально-організаційної структури, нормативно-правових засад діяльності.

Мещеряков М. В.

Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні

У сучасних умовах має відбуватися посилення державного регулювання та сприяння розвитку надання фізкультурно-спортивних послуг Україні. Також повинні змінюватися форми взаємодії державних органів із суб'єктами приватного бізнесу, відбуватися суттєві зрушення в цілях, механізмі, апараті управління, у поєднанні державного та ринкового механізмів регулювання. Відтак організаційно-правовий механізм управління сферою надання фізкультурно-спортивних послуг повинен розглядатися як сукупність організаційних та правових норм, методів, які застосовують органи влади.

У роботі обґрунтовано теоретико-методологічні основи державного управління фізичною культурою і спортом, розроблено концептуальні засади розвитку галузі шляхом удосконалення правового, організаційного, економічного механізмів державного управління нею, що в сукупності дасть змогу розв'язати важливу наукову проблему щодо оптимізації та підвищення ефективності державного управління фізичною культурою й спортом в Україні.

Установлено, що в усіх провідних країнах світу управління галуззю є прерогативою держави і здійснюється відповідними центральними державними виконавчими органами влади, а відмінність полягає лише в ступені децентралізації і фокусуванні певних повноважень із управління галуззю на рівні суб'єктів федерації або інших територіально-адміністративних одиниць.

Визначено, що державне управління розвитком галузі не може бути ефективним без контролю за якістю, по-перше, повсякденного функціонування галузі, по-друге, реалізації програм розвитку галузі

У процесі дослідження вказано перспективні напрями вдосконалення системи державного управління розвитком галузі фізичної культури і спорту: створення самостійного центрального органу державної виконавчої влади зі спеціальним статусом; нормативно-правова конкретизація та регламентація основних функцій та завдань діяльності центрального органу державної виконавчої влади у сфері фізичної культури та спорту; впровадження в процес стратегічного планування запропонованої в роботі процесуальної моделі розвитку галузі; тощо.

Ключові слова: державне регулювання; фізична культура; професійний спорт.

Mcheryakov M.

State regulation of physical culture and sports in Ukraine

In today's conditions, state regulation and promotion of the provision of physical culture and sports services of Ukraine should be strengthened. It is also necessary to change the forms of interaction between government bodies and the subjects of private business, to undergo significant changes in the purposes, mechanism, management apparatus, in combination of state and market regulation mechanisms. Therefore, the organizational-legal mechanism of management of the sphere of providing physical education and sports services should be considered as a set of organizational and legal norms, methods applied by the authorities.

The theoretical and methodological foundations of state management of physical culture and sports are substantiated. The conceptual foundations of the industry development by means of improving the legal, organizational, and economic mechanisms of state management by it are developed, which in aggregate will allow to solve an important scientific problem on optimization and increase of efficiency of state management by physical culture and sports. in Ukraine

It has been established that in all the leading countries of the world, the branch of management is the prerogative of the state and is carried out by the relevant central state executive authorities, but the difference lies only in the degree of decentralization and focusing on certain branches of the federation or other territorial administrative units.

It has been determined that state management of the development of the industry can not be effective without controlling the quality, firstly, of the day-to-day functioning of the industry, and secondly, the implementation of programs for the development of the industry.

In the course of the research, perspective directions of the improvement of the state management system by the development of the physical culture and sports industry are indicated: creation of an independent central body of state executive power with a special status; normative-legal concretization and regulation of the main functions and tasks of the central executive body in the sphere of physical culture and sports; introduction of the procedural model of the industry's development proposed in the process of strategic planning; like that.

Key words: state regulation; Physical Education; professional sport